

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E MIRËQENIES SOCIALE DHE RINISË
AGJENCIA KOMBËTARE E ARSIMIT, FORMIMIT PROFESIONAL DHE
KUALIFIKIMEVE

PROGRAM ORIENTUES PËR PROVIMET PËRFUNDIMTARE
NË DREJTIMIN "BUJQËSI", NIVELI I

TIRANË, 2015

Programi orientues për provimet përfundimtare të drejtimit mësimor **"Bujqësi"**,
Niveli I përmban temat dhe kompetencat më të rëndësishme dhe më përfaqësuese

për këtë drejtim mësimor, të trajtuara në lëndët profesionale dhe në modulet e detyruara të praktikës profesionale në të dy klasat e këtij niveli.

Ky program i ndihmon nxënësit të përqendrohen në ato njohuri (koncepte, parime, ligjësi, procedura etj.) dhe kompetenca profesionale, që qëndrojnë në themel të profesionit për këtë nivel kualifikimi. Programi ndihmon, gjithashtu, edhe mësuesit për organizimin e punës për përsëritjen dhe kontrollin përfundimtar të arritjeve të nxënësve.

Për prindërit, ky program jep informacionin për vëllimin e punës që kërkohet të bëjnë fëmijët e tyre dhe ndihmon në caktimin e një regjimi të përshtatshëm ditor për ta.

Për drejtuesit e arsimit profesional të të gjitha niveleve, këto programe krijojnë mundësinë e verifikimit paraprak të shkallës së përgatitjes përfundimtare të nxënësve brenda një institucioni të caktuar shkollor, i cili mund të realizohet duke zhvilluar testime përmbledhëse.

Gjatë punës me këto programe kujdes duhet t'i kushtohet përvetësimit të njohurive dhe kompetencave themelore për këtë nivel kualifikimi, të cilat bëjnë të mundur integrimin e nxënësit/es në botën e punës, por edhe që krijojnë vazhdimësinë e shkollimit të tij/saj në nivelin tjetër.

Gjatë përgatitjes së nxënësve për provimet përfundimtare, është e rëndësishme që herë pas here mësuesit/instruktorët të zhvillojnë testime të nxënësve, me teste teorike apo praktike, që mund t'i hartojnë vetë. Gjatë hartimit të përmbajtjes së tyre duhen mbajtur parasysh njohuritë dhe kompetencat e përfshira në këtë program, si edhe udhëzimet për vlerësimin e nxënësve.

Programi orientues përbëhet nga dy pjesë:

- programi orientues për provimin e teorisë profesionale të integruar;
- programi orientues për provimin e praktikës profesionale të integruar.

A. Programi orientues për Provimin e Teorisë Profesionale të integruar

Programi orientues për provimin e teorisë profesionale të integruar, në drejtimin mësimor "Bujqësi", Niveli I është hartuar duke u mbështetur në programet e përgjithshme të lëndëve profesionale, që përmban Skelet-kurrikuli përkatës. Ky program përmban rreth 40% të vëllimit të lëndëve profesionale për të dyja klasat e marra së bashku (klasa e 10-të dhe klasa e 11-të).

Lëndët profesionale të përfshira në programin orientues dhe peshat e tyre përkatëse janë:

Tabela 1: Lëndët dhe peshat përkatëse në programin orientues

Nr	Lënda	Vëllimi i orëve për çdo lëndë	Peshat në %
1	Bazat e bujqësisë	48	17
2	Perime e lule	31	12
3	Mbarështrim kafshësh bujqësore	40	14
4	Bazat e mekanikës bujqësore	61	22
5	Bimë arash	45	16
6	Pemë frutore	51	19
	TOTALI	276	100%

Temat sipas lëndëve, janë:

a) Temat nga lënda **“Bazat e bujqësisë”**, kl. 10 dhe kl. 11:

- Kuptimi për ekosistemin
- Bimët dhe mjedisi
- Morfologjia dhe fiziologjia e bimëve
- Toka bujqësore. Horizonti dhe përbërja e tokës
- Tretësira tokësore dhe reaksioni i tokës
- Cilësitë fizike të tokës
- Plehërimi i bimëve
- Njohuri të përgjithshme për mbrojtjen e bimëve

b) Temat nga lënda **“Perime e lule”**, kl.10 dhe kl. 11:

- Perimet e familjes solanore
- Perimet e familjes zambakore
- Perimet e familjes kryqore
- Perimet e familjes kenopodiore
- Perimet e familjes bishtajore e mëllagore
- Klasifikimi dhe shumimi i bimëve zbukuruese

c) Temat nga lënda **“Mbarështrim kafshësh bujqësore”**, kl. 10:

- Anatomia e trupit të kafshës
- Higjiena e trupit të kafshëve
- Ushqimet për blegtorinë
- Njohuri të përgjithshme mbi mbarështrimin e gjedhit
- Trajtimi i lopëve para dhe pas pjelljes
- Të ushqyerit e lopëve sipas fazave fiziologjike
- Njohuri mbi rritjen e shpendëve

d) Temat nga lënda **“Bazat e mekanikës bujqësore”**, kl.10 dhe kl. 11:

- Njohuri të përgjithshme për traktorët bujqësorë

- Klasifikimi i motorëve me djegie të brendshme
- Mekanizmi bjellë-manivelë
- Mekanizmi i shpërndarjes së gazeve
- Sistemi i ushqimit në motorët me karburator
- Sistemi i ushqimit në motorët “diesel”
- Sistemi i ndezjes
- Sistemi i vajosjes
- Sistemi i ftohjes
- Sistemi i lëshimit
- Mekanizmat e tjerë të traktorit me goma
- Makinat për punimin bazë të tokës
- Makinat për punimin sipërfaqësor të tokës
- Makinat për shpërndarjen e plehrave
- Makinat mbjellëse
- Makinat për mbrojtjen e bimëve

e) Temat nga lënda “**Bimë arash**”, kl. 10:

- Rëndësia, përhapja dhe klasifikimi i drithërave
- Karakteristikat botanike, veçoritë biologjike, kërkesat për klimë, tokë dhe elementë ushqyes të të lashtave
- Agroteknologjia e kultivimit të të lashtave
- Karakteristikat botanike, veçoritë biologjike dhe kërkesat për klimë, tokë dhe element ushqyes të të vonave
- Agroteknologjia e kultivimit të misrit
- Rëndësia, përhapja dhe klasifikimi i patates
- Karakteristikat botanike, veçoritë biologjike dhe kërkesat për klimë, tokë dhe elementë ushqyes të patates
- Agroteknologjia e kultivimit të patates sipas zonave. Patatja verore
- Mënyrat e vjeljes dhe të ruajtjes së prodhimit të patates
- Rëndësia dhe veçoritë e prodhimit foragjer
- Hasëllet dhe tagjitë
- Livadhet dhe kullotat

f) Temat nga lënda “**Pemë frutore**”, kl. 11:

- Roli, rëndësia dhe klasifikimi i drufrutorëve
- Organet e rritjes, të zhvillimit dhe të riprodhimit të drufrutorëve
- Zhvillimi i drufrutorëve
- Rëndësia e shtimit të drufrutorëve. Faktorët që ndikojnë në shtimin e tyre
- Shtimi me farë i drufrutorëve
- Shtimi me copa i drufrutorëve
- Shartimi dhe rëndësia praktike e shtimit të drufrutorëve me shartim

- Pajisjet, veglat dhe materialet e nevojshme për shartim
- Mënyrat e shtimit me shartim
- Hallkat teknologjike të prodhimit të fidanëve të pemëve frutore, ullirit dhe agrumeve
- Agroteknika e pemëve frutore, ullirit dhe e agrumeve
- Baza e biologjisë dhe zhvillimi individual i hardhisë

Udhëzime për vlerësimin:

Provimi i teorisë profesionale të integruar do të jetë me shkrim. Rekomandohet që provimi të kryhet me anë të një testi të parapërgatitur nga vetë shkolla. Gjithashtu, rekomandohet që 50% e njësive të testit të jenë me zgjedhje të shumëfishtë (deri në 4 alternativa) dhe pjesa tjetër të jenë njësi testi në formën e pyetjeve me përgjigje të hapur (nxënësi duhet të japë edhe argumentet për përgjigjen e dhënë nga ana e tij/saj), pyetje me përgjigje të kufizuar etj.

Njësitë e testit duhet të jenë të niveleve të ndryshme të vështirësisë, duke ndjekur skemën me tri nivele, si më poshtë:

Niveli I:	Rikujtimi /Të kuptuarit
Niveli II:	Zbatimi /Analiza
Niveli III:	Sinteza/Vlerësimi

Shkolla përcakton numrin maksimal të pikëve të testit dhe harton skemën përkatëse të vlerësimit. Në tabelën në vijim, rekomandohet që numri maksimal i pikëve të jetë 50 dhe shpërndarja e pikëve të bëhet në raport me peshën e çdo lënde dhe nivelet e vështirësisë.

Tabela 2: Ndarja e pikëve sipas peshës së çdo lënde dhe niveleve

Nr	Lënda	Peshat e lëndëve në %	Pikët për çdo lëndë	Ndarja e pikëve sipas niveleve të vështirësisë		
				Niveli I 40% e pikëve	Niveli II 40% e pikëve	Niveli III 20% e pikëve
1	Bazat e bujqësisë	17	8	3	3	2
2	Perime e lule	12	6	2	2	2
3	Mekanikë bujqësore	14	7	3	3	1
4	Bimë arash	22	11	5	5	1
5	Pemë frutore	16	8	3	3	2
6	Bazat e veterinarisë	19	10	4	4	2
	TOTALI	100%	50 pikë	20 pikë	20 pikë	10 pikë

Përcaktimi i pikëve për çdo njësi testi bëhet duke pasur parasysh tipin e njësisë së testit. Kështu, njësitë e testit me zgjedhje të shumëfishtë marrin 1 (një) pikë përkundrejt përgjigjes së paracaktuar të saktë, por mund të marrin edhe 2 (dy) pikë

në se përmbajnë jo thjesht rikujtim por edhe analizë dhe llogaritje; njësitë me përgjigje të hapur marrin aq pikë sa kërkesa kanë brenda për brenda tyre (duke mbajtur parasysh edhe argumentimin nga nxënësi); njësitë me përgjigje të kufizuar dhe llojet e tjera të njësive të përfshira në test, marrin aq pikë sa gjykohet nga grupi hartues dhe kjo lidhet me kërkesat që parashtrihen në pyetje dhe niveli i vështirësisë.

Së fundi, skema e vendosjes së notës kundrejt pikëve të fituara rekomandohet të jetë si më poshtë:

Pikët e fituara	Notat
0 - 20	4
21 - 25	5
26 - 30	6
31 - 35	7
36 - 40	8
41 - 45	9
46 - 50	10

B. Programi orientues për Provimin e Praktikës Profesionale të integruar

Programi orientues për provimin e praktikës profesionale të integruar, në drejtimin mësimor "Bujqësi", Niveli I është hartuar duke u mbështetur në listën e kompetencave profesionale dhe në modulet e detyruara të praktikës profesionale, që përmban Skelet-kurrikuli përkatës.

a) Lista e kompetencave profesionale për të cilat duhet të vlerësohen nxënësit, **postet e punës** dhe **pikët** për secilën kompetencë:

Nr	Kompetenca profesionale	Posti i punës	Pikët
1	Të përzgjedhë, përdorë e mirëmbajë veglat, pajisjet dhe makinat bujqësore	Në të gjitha postet	5
2	Të zbatojë rregullat e mbrojtjes në punë e të ruajtjes së mjedisit	Në të gjitha postet	5
3	Të kryejë punimin e tokës (punime bazë, sipërfaqësore me vegla dore ose të mekanizuara)	1- Në parcelën e bazës prodhuese	20
4	Të përdorë traktorin (drejtimi e përdorimi i traktorit me rrota)	2- Në bazën prodhuese	20
5	Të kryejë punime të kultivimit të bimëve të arave e perimeve (të vonat, të lashtat, industrialet, patatja, foragjeret dhe perimet në sera ose në fushë të hapur)	3- Në parcelën e bazës prodhuese	20
6	Të kryejë punime të kultivimit të drurëve frutorë (pemë frutore, ullinj ose agrume)	4- Në parcelën e bazës	15

		prodhuese	
7	Të kujdeset për kafshët bujqësore (gjedhi, derri ose të imtat) për ushqyerjen dhe mbajtjen e higjienës së tyre	5- Në stallë	15
		Shuma	100

b) Skema e vlerësimit me nota:

Pikët e fituara	Notat
0 - 40	4
41 - 50	5
51 - 60	6
61 - 70	7
71 - 80	8
81 - 90	9
91 - 100	10

Shënime:

- Provimi praktik do të realizohet me anë të metodës së vlerësimit të nxënësve “**me rotacion në disa poste pune**” (në tabelën e parë tregohen 5 postet e punës).
- Nxënësit do të vlerësohen për 7 kompetenca bazë, ku 2 kompetencat e para janë kros-profesionale dhe verifikohen gjatë kryerjes së punimeve në 5 kompetencat e tjera.
- Në vlerësimin e kompetencave profesionale rekomandohet t'i lihet hapësirë për vlerësim edhe bashkëbisedimit profesional ndërmjet komisionit dhe nxënësit, pasi ai është element i rëndësishëm i secilës prej kompetencave të listuara.